

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

PATRIOTIC EDUCATION OF CHILDREN BY OLYMPIC EDUCATION IN A NEW UKRAINIAN SCHOOL

Нова українська школа (НУШ) спрямована на створення умов для розвитку та само-реалізації кожної особистості, виховання покоління, здатного навчатися впродовж життя, створювати та розвивати цінності громадянського суспільства України. Інтеграція олімпійської освіти в навчальний процес закладів загальної середньої освіти має велике практичне значення. Вона здатна підвищити ефективність формування фізичної, патріотичної, стресостійкої, соціальної та духовно-здорової дитини. За допомогою засобів олімпійської освіти можна формувати патріотичну свідомість підростаючого покоління.

Мета дослідження – визначити пріоритетні засоби олімпійської освіти у формуванні патріотичного виховання дітей у НУШ. Для досягнення поставленої мети нами використовувався комплекс взаємодоповнювальних методів дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, соціологічне опитування, методи математичної статистики. Соціологічне опитування дітей проводилося на базі Чернівецької загальноосвітньої школи I–III ступенів технологічного профілю № 33 Чернівецької міської ради. У дослідженні взяли участь 48 школярів.

Результати. Під час дослідження визначено знання школярів про спортсменів із Буковини, що брали чи будуть брати участь в Олімпійських іграх. Визначено форми організації позакласної роботи з олімпійської освіти. Так, найбільш цікавими для дітей є робота у групах, парах, «мозковий штурм», розігрування ситуацій за ролями, опрацювання дискусійних питань, магнітні дошки, квести. Сучасному патріотичному вихованню має бути властива випереджувальна роль у демократичному процесі. Це має стати засобом відродження національної культури, припинення соціальної деградації, стимулювання пробудження таких моральних якостей, як совість, людяність, самооцінка, засіб самоорганізації особистої відповідальності, гарантом громадянського миру та злагоди в суспільстві. А впровадження різноманітних засобів олімпійської освіти з елементами національно-патріотичного виховання є позитивним напрямом у підвищенні патріотизму покоління, яке підрос-тає. Серед засобів олімпійської освіти для формування патріотичного виховання діти вибрали інтелектуальні вікторини (3,2%), тематичні свята (4,5%), конкурси (9,2%), квести (13,9%), малі олімпійські ігри (24,2%), тематичні виставки (5,4%), олімпійський урок (31,3%), змагання (8,3%).

Ключові слова: Нова українська школа, патріотизм, олімпійська освіта, учні, засоби.

The New Ukrainian School (NUS) is aimed at creating conditions for the development and self-realization of each individual, upbringing a generation capable of lifelong learning, creating and developing the values of civil society in Ukraine.

The integration of Olympic education into the educational process of general secondary school is of great practical importance. It can increase the effectiveness of the formation of physical, stress-resistant, social and mentally healthy child. Furthermore, Olympic education is capable of forming a patriotic consciousness of the younger generation.

The aim of the study is to determine the priority means of Olympic education in the formation of patriotic upbringing of children in the NUS. To achieve this goal we used a set of complementary research methods: analysis and generalization of scientific and methodological literature, sociological survey, methods of mathematical statistics. Socio-logical survey was conducted on the basis of Chernivtsi secondary school of I–III degrees № 33 of technological profile of Chernivtsi City Council. The study involved 48 pupils.

Results. The investigation identified pupils' knowledge of the Bukovinian athletes who have taken or are going to take part in the Olympic Games. Forms of organization of extracurricular work within Olympic education are determined. Though, group work, "brainstorming", role-playing situations, correcting discussion questions, magnetic boards, quests are the most interesting forms for the respondents. Modern patriotic education must take a leading role in the democratic process. It should become a means of reviving the national culture, stopping social degradation, stimulating the awakening of such moral qualities as conscience, humaneness, self-esteem, a guarantor of the civil peace and a harmony in our society. The introduction of various means of Olympic education with the elements of national-patriotic education is a positive direction in increasing the patriotism of the younger generation. Among the means of Olympic education for the formation of a patriotic education, children chose intellectual quizzes (3.2%), thematic celebration (4.5%), competitions (9.2%), quests (13.9%), small Olympic Games (24, 2%), thematic exhibitions (5.4%), Olympic lessons (31.3%), competitions (8.3%).

Key words: New Ukrainian school (NUS), patriotism, Olympic education, pupils, means.

УДК 373.5.016:796.032
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/30-2.26>

Галан Я.П.,

канд. наук з фіз. виховання і спорту, доцент, асистент кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Гакман А.В.,

канд. наук з фіз. виховання і спорту, доцент, асистент кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Кашура А.В.,

канд. наук з фіз. виховання і спорту, асистент кафедри фізичної культури та основ здоров'я Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Байдюк М.Ю.,

асистент кафедри фізичної культури та основ здоров'я Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це складна систематична та цілеспрямована діяльність органів державної влади, навчальних закладів, громадських організацій та інших соціальних установ із формування в моло-

дого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про добробут свого народу, готовності виконувати цивільний та конституційний обов'язок захищати національні інтереси, цілісність, незалежність України, допомоги в її формуванні як правової,

демократичної, соціальної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації [1; 5; 14; 18].

Олімпійська освіта – це поширення знань про олімпізм, історію Олімпійських ігор (ОІ) у Стародавній Греції та сьогодення, принципи та ідеали сучасного спорту, місце олімпійських видів спорту в системі виховання та освіти, його зв'язок з іншими явищами соціального життя, а також залучення дітей та студентів до систематичних занять із фізичного виховання та спорту [2; 7; 9; 12 та ін.].

Аналіз науково-методичної літератури та нормативних документів із теми дослідження дає змогу виділити засоби, за допомогою яких олімпійська освіта впроваджується в навчальний процес школярів [8]:

- інтелектуальні вікторини – є широким засобом олімпійської освіти, який зазвичай впроваджується у всій країні з метою проведення спеціальних запланованих заходів / заходів із метою сприяння олімпійському руху та олімпійської освіти;

- тематичні свята – різноманітна діяльність з олімпійської освіти, що передбачає дії (наприклад, зустрічі з видатними олімпійськими спортсменами тощо) з метою популяризації олімпійського руху та патріотизму щодо своєї країни, що виражається у формі знайомства з відомими олімпійцями;

- конкурси – засоби олімпійської освіти, у яких присутній змагальний або конкурсний характер;

- квести – засіб, за допомогою якого формуються певні знання, вміння та навички олімпійської тематики з поєднанням логічно виконаних дій у певній послідовності;

- науково-дослідна робота як засіб олімпійської освіти, робота над яким спрямована на отримання нових знань та їх практичне застосування під час розроблення нових програм чи технологій;

- видавництво літератури / журналів / плакатів тощо з проблем олімпійської освіти та олімпійського руху;

- телепрограми як засіб олімпійської освіти містять рекламу спортсменів, тренерів та інших спортивних функціонерів та олімпійського руху загалом у ЗМІ чи інтернеті;

- вебсайти як засіб олімпійської освіти містять загальну інформацію про олімпійський рух та / або олімпійську освіту з метою ознайомлення широкої аудиторії з цим питанням;

- тематичні малі олімпійські ігри – засіб олімпійської освіти, у якому цільова аудиторія через гру пізнає олімпійський рух;

- музеї та тематичні виставки – засоби олімпійської освіти, у межах яких відбувається створення музеїв чи виставок на тему олімпійського руху або спорту загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання впровадження в навчальний процес елементів олімпійської освіти як позитивного фактору, що сприяє гуманізації суспільства, знайшли відображення в роботах таких вітчизняних дослідників, як: М. Булатова, В. Платонов, В. Єрмолова, Я. Щербашин, І. Гуслистова, М. Кожокар, І. Васкан, Я. Галан, Я. Зорій, А. Гакман, А. Ohnystyi, O. Andriieieva, Ya. Zoriy, Yu. Moseychuk, O. Yarmak, K. Ohnysta. Значну кількість наукових досліджень присвячено розробленню змісту олімпійської освіти як фактору гуманізації фізичної культури учнівської молоді. Зазначимо, що проблема патріотичного виховання завжди була актуальною у працях педагогів, як-от Л. Чупрій, Г. Ясєв, І. Бєх, К. Чорна та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте використання олімпійської освіти для виховання патріотизму є малодослідженим. Тому актуальним є впровадження патріотизму в шкільну освіту засобами олімпізму.

Мета статті – визначити пріоритетні засоби олімпійської освіти у формуванні патріотичного виховання дітей у Новій українській школі.

Для досягнення поставленої мети нами використувався комплекс взаємодоповнювальних **методів дослідження**: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, соціологічне опитування, методи математичної статистики. Соціологічне опитування дітей проводилося на базі Чернівецької загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів технологічного профілю № 33 Чернівецької міської ради. У дослідженні взяли участь 48 школярів.

Виклад основного матеріалу. Суть дослідження полягало в тому, щоб перевірити знання дітей про ОІ та відомих спортсменів України та Буковини, а також про засоби олімпійської освіти, які впроваджуються в навчальному закладі. На початку ми провели анкетування. Опитувальник містив запитання про знання «Що таке Олімпійські ігри?», виступи команди України на ОІ, чи діти знають українських та буковинських спортсменів, які брали участь на ОІ, особливості реалізації олімпійської освіти в їхній школі, які засоби олімпійської освіти використовують у позаурочний час на цю тематику та інше.

Під час соціологічного дослідження з визначення історії олімпізму рідного краю нами визначено, що більшість дітей не знає олімпійців Буковини (54,2 %) та незначна частка (8,3 %) досліджуваних вказали, що їм важко відповісти на запитання (Рис. 1).

Загальновідомий той факт, що нетрадиційні форми організації освітнього процесу викликають у дітей нові емоції та задоволення від процесу. Зокрема, школярі виділяють серед форм організації позакласної роботи найбільш цікавими роботу

в групах, парах, «мозковий штурм», розігрування ситуацій за ролями, опрацювання дискусійних питань, магнітні дошки, квести.

Усі ці форми в гармонійному поєднанні та взаємодоповненні можна формувати патріотизм через призму олімпійської освіти. Діти вказують, що серед засобів олімпійської освіти найпріоритетнішими є такі: тематичні квести (13,9 %), олімпійський урок (31,3 %), малі олімпійські ігри (24,2 %) (рис. 2).

Аналізуючи відповіді респондентів, ми дійшли висновку, що «Олімпійський урок» є найбільш доступним, поширеним серед дітей шкільного віку насамперед через емоційну забарвленість засобу та інноваційність подачі матеріалу вчителем. Вітаються інтерактивні методи подачі матеріалу під час освоєння теоретичного базису з олімпійської

освіти. Інтерактивний метод дає змогу перебувати учню та вчителю в режимі бесіди чи діалогу між собою. Але не варто забувати і про те, що ефективність і сила впливу на емоції та свідомість школярів значною мірою впливають вибір стилю роботи педагога, вибору форм, методів та засобів діяльності вчителя. Саме на цікавості підбору методології хочемо зацентувати увагу нашого дослідження. Адже, як зазначалося, патріотичне виховання є складником формування сучасного школяра НУШ. Тому актуальною проблематикою вважаємо розроблення та впровадження інноваційної методології патріотичного виховання засобами олімпійської освіти. Адже залучення дітей та молоді до ідеалів олімпізму, які орієнтовані на загальнолюдські, гуманістичні духовно-моральні цінності, пов'язані зі спортом, особливо важливо

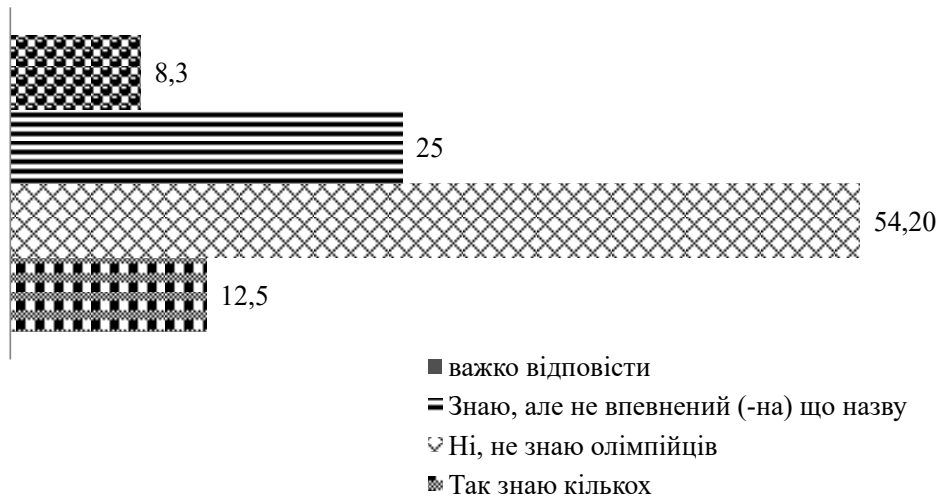

Рис. 1. Знання школярів про спортсменів із Буковини, що брали чи будуть брати участь в ОІ (n=48), %

Рис. 2. Пріоритетні засоби олімпійської освіти школярів

в сучасних умовах нашої країни – з урахуванням руйнування колишніх ідеологічних стереотипів, а також беручи до уваги те, що частину молоді охопили надмірний прагматизм, нігілізм і байдужість до національних цінностей [10].

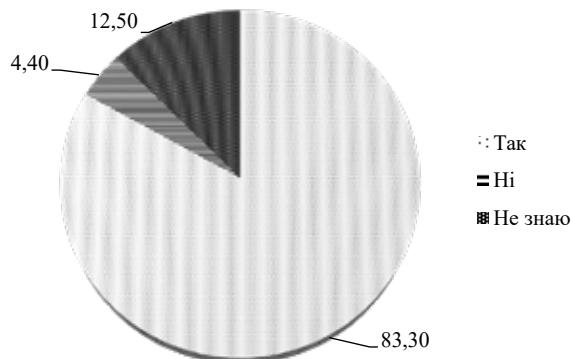

Рис. 3. «Чи хотіли б ви, щоб заходи олімпійської тематики поєднувалися з елементами козацьких забав чи іншими видами українських традицій?»

Варто зазначити, що більшість дітей (83,3 %) вказують на цікавість і бажання взяти участь у заходах олімпійської тематики в поєднанні з українськими традиціями – у вигляді козацьких забав. Як видно з рисунку 3, дітям цікаве таке поєднання засобів олімпізму та патріотизму.

На сучасному етапі формування НУШ впровадження засад олімпійської освіти, на нашу думку, повинне мати одне із пріоритетних завдань [11]. А вже раніше засади олімпійської освіти були спрямовані лише на отримання загальних уявлень про Олімпійські ігри та олімпійський рух, активну пропаганду ідеалів і цінностей філософії олімпізму. Однак вимогою сучасності НУШ є повнота соціокультурного змісту олімпійської освіти, універсальності олімпійських цінностей, глибинний виховний потенціал гуманного та патріотичного виховання олімпійської освіти [15].

Олімпійська освіта як одна із форм суспільного напрямку формування особистості українця обумовлена історичними, морально-етичними й естетичними, патріотичними уявленнями, нормами і правилами, що сприятиме впливу на розвиток системи виховання покоління, яке підрастає [16; 17; 20].

Отже, на нашу думку, зі шкільного віку потрібно прищеплювати любов до своєї країни, своїх традицій, силу волі до перемоги, а засоби олімпізму є активними чинниками формування патріотизму в дітей.

Висновки. Говорячи про підвищення освітнього потенціалу дитячих навчальних закладів шляхом створення в них гуманістичних освітніх систем, ми неминуче звертаємося до необхідності створення реальних стимулів, які спонукають учасників сис-

теми не лише до визнання самовдосконалення та гармонійного розвитку особистості як важливих цінностей, але по-справжньому зосередитися на них у своїй поведінці. Саме такий підхід використовується в деяких програмах олімпійської освіти, що реалізуються в різних навчальних закладах і вищих навчальних закладах України. Сучасному патріотичному вихованню має бути властива випереджувальна роль у демократичному процесі. Це має стати засобом відродження національної культури, припинення соціальної деградації, стимулювання пробудження таких моральних якостей, як совість, людяність, самооцінка, засіб самоорганізації особистої відповідальності, гарантом громадянського миру та злагоди в суспільстві. А впровадження різноманітних засобів олімпійської освіти з елементами національно-патріотичного виховання є позитивним напрямом у підвищенні патріотизму покоління, яке підрастає. Серед засобів олімпійської освіти для формування патріотичного виховання діти вибрали інтелектуальні вікторини (3,2 %), тематичні свята (4,5 %), конкурси (9,2 %), квести (13,9 %), малі ОІ (24,2 %), тематичні виставки (5,4 %), олімпійський урок (31,3 %), змагання (8,3 %). Тому підбиваючи підсумок із вищесказаного, ми можемо аргументувати, що сьогодні існує велика потреба в розробленні та використанні науково обґрунтованого поєднання олімпійської освіти та патріотичного виховання в концепції Нової української школи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бех І., Чорна К. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Київ, 2014. 29 с.
2. Булатова М., Платонов В. Олимпизм и олимпийское образование: история, современность, будущее. *Наука в олимпийском спорте*. 2018. 4:4-27. С. 27.
3. Гакман А., Галан Я., Кошура А. Теоретичні засади патріотичного виховання в системі олімпійської освіти підрастаючого покоління. *Інноваційна педагогіка: науковий журнал Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій*. Вип. 27. Причорноморськ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. № 28. С. 186–189.
4. Гакман А., Ушенко Ю., Галан Я., Кожокар М.В. Становлення педагогічних основ олімпійської освіти в Україні. *Young Scientist*. 2019. № 5 (69). С. 299–303.
5. Галан Я. Олімпійська освіта : навч. посіб. / М-во освіти і науки України, Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича ; уклад. Я. Галан. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2017. 88 с.
6. Галан Я. Педагогічні умови формування знань з олімпійської освіти у дитячих дошкільних навчальних закладах. *Молодий вчений*. 2017.
7. Гуслистова І. Содержание олимпийского образования в средних школах-училищах олимпийского резерва. *Мир спорта*. 2019. № 1. С. 79–83.
8. Ермолова В., Щербашин Я. Олимпийское образование в системе формирования гуманисти-

ческих ценностей школьников. *Наука в олимпийском спорте*. 2017. № 1. С. 21–28.

9. Єрмолова В. 10 уроків із П'єром де Кубертеном : методичний посібник. НОК України ; Олімпійська академія України. Київ, 2016. 236 с.

10. Єрмолова В. Олімпійська освіта в школі. Київ, 2009. 85 с.

11. Закон України «Про освіту» (редакція від 16.01.2020, підстава – 392-IX).

12. Зорій Я., Гакман А. Система олімпійської освіти як засіб педагогічного процесу підростаючого покоління. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2016. Вип. 4. С. 33–35.

13. Кожокар М., Васкан І., Галан Я. Олімпійська освіта як складник патріотичного виховання дітей і молоді. *Інноваційна педагогіка : науковий журнал*. 2019. Вип. 18 «Теорія і методика виховання». Т. 2. С. 180–183.

14. Кожокар М., Галан Я. Олімпійська освіта як стрижень реалізації методів, форм і засобів патріотичного виховання в новій українській школі. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк,

А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 27. Т. 2. С. 30–303.

15. Нова українська школа: поради для вчителя / за заг. ред. Н. Бібік. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

16. Про Стратегію національно-патріотичного виховання на 2020–2025 : Указ Президента України від 18 травня 2019 р. № 286/2019. *Урядовий кур'єр*. 21.05.2019. № 93. С. 9.

17. Чупрій Л. Патріотичне виховання в Україні: стан і перспективи. URL: http://sd.net.ua/2009/11/05/patrotichne_vikhovannja_v_ukran_ctan_perspektivi.html.

18. Ясєв Г. Державна програма патріотичного виховання населення. URL: lib.chdu.edu.ua/pdf/ukropolituk/6/33.pdf.

19. Hakman A., Nakonechnyi I. Olympic Education in the Educational Process of Ukraine (In The Case Of Bucovina). *Development trends in pedagogical and psychological sciences*. 2018. P. 232–362.

20. Pedagogical conditions for the formation of physical culture in first grade school students by means of Olympic education in the New Ukrainian School: [Collective monograph]. Edited by Ya. Galan, A. Ohnystyi, O. Andrieieva, Ya. Zoriy, Yu. Moseychuk, O. Yarmak, K. Ohnysta, M. Kozhokar. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2020. 118 p.